

Wijziging van de Ziektewet, de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering en de Werkloosheidswet

(Nadere regeling van de verzekering van degenen, die als lid van de bemanning van een vissersvaartuig aanspraak hebben op een aandeel in de besomming)

MEMORIE VAN TOELICHTING

Nr. 3

Bij de voorbereiding van de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering, welke op 1 juli 1967 in werking is getreden, heeft de Regering gestreefd naar een zo groot mogelijke coördinatie van de kring der verzekerden ingevolge de onderscheiden sociale werknemersverzekeringen enerzijds en de kring van loonbelastingplichtigen anderzijds.

Sedert genoemde datum wordt voor de toepassing van alle sociale werknemersverzekeringen o.m. als dienstbetrekking beschouwd de arbeidsverhouding van degene, die als lid van de bemanning van een vissersvaartuig aanspraak heeft op een aandeel in de besomming, tenzij hij exploitant of mede-exploitant van het vaartuig is.

Als degene, tot wie de dienstbetrekking bestaat, wordt in de onderscheiden sociale werknemersverzekeringen beschouwd de exploitant of mede-exploitant van het vaartuig.

Reeds vóór de inwerkingtreding van de hiervoor bedoelde wettelijke maatregelen is van de zijde van de Nederlandse visserij zowel mondeling als schriftelijk bezwaar gemaakt tegen de verzekering ingevolge de Werkloosheidswet en de Ziektewet van deelvisser, die werkzaam zijn op maatschapscontract.

De visserij-wereld vreesde, dat een ernstige ondergraving van het maatschapscontract hiervan het gevolg zou zijn.

Na uitvoerig overleg heeft de ondergetekende dan ook reeds op 2 juni 1967 aan de Stichting van de Nederlandse Visserij doen weten, dat hij bereid was het vraagstuk van de sociale verzekering van maatschapsvissers opnieuw te bezien indien zou blijken, dat deze verzekering een ondergraving van het maatschapscontract zou bewerkstelligen.

De omstandigheid, dat klachten omtrent de minder wenselijke gevolgen van de toepassing van met name de Werkloosheidswet op maatschapsvissers bleven aanhouden, heeft de ondergetekende aanleiding gegeven bij schrijven van 28 november 1968 het oordeel van de Sociale Verzekeringsraad te vragen omtrent zijn aanvankelijk voornemen om de maatschapsvissers aan de werking van de Werkloosheidswet te onttrekken.

Na ampel beraad heeft de Sociale Verzekeringsraad de ondergetekende bij schrijven van 20 november 1969 echter doen weten, dat de raad tot de conclusie is gekomen, dat het de voorkeur verdient de maatschapsvissers, die zelf uitdrukkelijk stellen, dat zij als zelfstandige werkzaam zijn, van de werking van alle sociale werknemersverzekeringen uit te sluiten. Daarbij tekende de raad aan, dat, zo dit naar het oordeel van de ondergetekende te ver strekkende gevolgen zou hebben, de raad geporteerd was voor handhaving van de verzekeringsplicht krachtens alle werknemersverzekeringen, waarbij dan met betrekking tot de Werkloosheidswet een zodanige wachtdagenregeling getroffen zou dienen te worden, dat de voornaamste bezwaren van de maatschapsvissers tegen de toepassing van de Werkloosheidswet zouden worden ondervangen.

Uit de vele gesprekken, welke de ondergetekende omtrent de moeilijkheden bij de toepassing van de sociale werknemersverzekeringen ten aanzien van maatschapsvissers in de afgelopen jaren heeft gevoerd alsmede uit de vele schriftelijk tot hem gerichte verzoeken is de ondergetekende echter gebleken, dat zowel de schipper-eigenaren als de niet-schipper-eigenaren aan een uitzondering van de werknemersverzekeringen verre de voorkeur geven.

Zij achten nl. een juiste toepassing van de sociale werknemersverzekeringen op maatschapsvissers niet wel mogelijk. Hun bezwaren tegen deze verzekeringen komen - kort samengevat - op het volgende neer:

1. Een maatschapsverhouding gaat per definitie te gronde indien onder gelijke omstandigheden de ene maat (de werknemer) wèl en de andere maat (de werkgever) geen aanspraak heeft op enigerlei uitkering. (Hoe sterk de maatschapsgedachte in deze kring leeft moge blijken uit het feit, dat het is voorgekomen dat vier „werknemers“-maten hun uitkering krachtens de Werkloosheidswet deelden met de vijfde „werkgevers“-maat.)

2. De mentaliteit van de maatschapsvisser is in het algemeen een zodanige, dat een minimaal gebruik wordt gemaakt van sociale voorzieningen. De in de maatschapswereld van de aanvang af gekoesterde vrees, dat deze mentaliteit door een volledig sociaal verzekeringspakket in ongunstige zin zou worden beïnvloed, wordt in toenemende mate bewaarheid.

3. Schip en vistuig moeten worden onderhouden en gereed worden gemaakt voor de volgende vaart. De bereidheid om deze werkzaamheden - die in overeenstemming met de jurisprudentie als produktieve arbeid moeten worden aangemerkt doch waarvoor geen afzonderlijke beloning wordt genoten - te verrichten wordt gaandeweg geringer omdat de uitkering krachtens de Werkloosheidswet van een maatschapsvisser daardoor een vermindering ondergaat.

4. In dit verband herinneren de maatschapsvissers aan de grote eenstemmigheid waarmede bij de behandeling van het ontwerp van wet op het minimumloon en de minimumvakantiebijslag in de Tweede Kamer der Staten-Generaal het amendement van mejuffrouw Van Leeuwen c.s. werd aanvaard om deze wettelijke maatregelen niet op maatschapsvissers van toepassing te doen zijn. Vele woordvoerders spraken toen als hun mening uit, dat ook de sociale werknemersverzekeringen niet op maatschapsvissers van toepassing behoren te zijn.

Zoals gezegd dringen ook de thans verzekerde leden van de maatschappen in grote meerderheid aan op uitzondering van de werknemersverzekeringen.

Zo bood de Nederlandse Vissersbond, waarin zowel de schipper-eigenaren als de niet-schipper-eigenaren in groten getale zijn georganiseerd, de ondergetekende bij schrijven van 23 juni 1970 een pakket van 1119 handtekeningen aan van op maatschapsovereenkomst varenden uit Urk, Den Helder, Wieringen, Texel, Harlingen, Stellendam, Ouddorp, Goedereede, IJmuiden, Termunterzijl en Makkum, onder mededeling, dat zij allen door het plaatsen van hun handtekeningen hebben verklaard, dat zij als zelfstandigen wensen te worden beschouwd en derhalve niet verzekerd wensen te zijn krachtens de wettelijke sociale voorzieningen.

Gaarne wil de ondergetekende echter releveren, dat de visserijwereld daarmede niet heeft volstaan doch ook harerzijds de nodige initiatieven heeft ontwikkeld ten einde te komen tot een alternatieve voorziening op het stuk van de arbeidsongeschiktheidsverzekering enerzijds en het verkrijgen

van een behoorlijke aansluiting tussen de sociale werknemersverzekeringen en die alternatieve voorziening anderzijds.

De ondergetekende heeft na zorgvuldig beraad gemeend aan de bij zoveel gelegenheden en met zoveel nadruk naar voren gebrachte wensen van de maatschapvisserij tegemoet te moeten komen, niet door hen zonder meer van de sociale werknemersverzekeringen uit te zonderen doch door hen in de gelegenheid te stellen ook ten aanzien van de in deze verzekeringen geregelde materie eigen, en zo goed mogelijk op de behoeften van de bedrijfsgenoten afgestemde, voorzieningen te treffen.

De voorgestelde regeling, welke in nauw overleg met de visserijwereld is ontworpen, houdt in, dat voor de toepassing van de Ziektewet, de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering en de Werkloosheidswet de arbeidsverhouding van die maatschapvisserij, wier arbeidsongeschiktheidsrisico wordt gedragen door het Sociaal Fonds voor de Maatschapvisserij, niet langer als dienstbetrekking zal worden aangemerkt.

Maatschapvisserij, wier arbeidsongeschiktheidsrisico niet wordt gedragen door het Sociaal Fonds voor de Maatschapvisserij, zullen daarentegen normaal onder de sociale werknemersverzekering blijven vallen.

Ter wille van de technische uitvoerbaarheid is het gewenst, dat de leden van één en dezelfde maatschap hetzij bij het Sociaal Fonds voor de Maatschapvisserij, hetzij bij de Bedrijfsvereniging verzekerd zullen zijn.

De saamhorigheid in de maatschappen staat er naar de mening van de ondergetekende borg voor, dat de maten het over de status van hun maatschap ook in dit opzicht spoedig eens zullen worden.

In het hierna volgende zal nog worden ingegaan op de gevolgen voor de maatschapvisserij, wier arbeidsongeschiktheidsrisico wordt gedragen door het Sociaal Fonds voor de Maatschapvisserij.

Op hen zal behalve de Ziektewet ook de Ziekenfondswet niet langer van toepassing zijn. Zij zullen derhalve hun ziektekosten eveneens op particuliere wijze dienen te dekken. Aangezien dit een voorwaarde is voor de toetreding tot het Sociaal Fonds voor de Maatschapvisserij zal in dezen een goed sluitend geheel worden bereikt.

Maatschapvisserij, die aan de werking van de Werkloosheidswet worden onttrokken, zullen evenmin aanspraak op uitkering krachtens de Wet Werkloosheidsvoorziening kunnen doen gelden. Voor hen zal alleen een beroep op de Algemene Bijstandswet mogelijk zijn, hetgeen bij gelijkblijvende omstandigheden vermoedelijk weinig of nooit zal behoeven te geschieden.

Het onttrekken van maatschapvisserij aan de Werkloosheidswet heeft ook gevolgen voor de toepassing van de Deltaschadewet.

Bij de behandeling van het ontwerp-Deltaschadewet in de Tweede Kamer is van de zijde van de Regering betoogd, dat ook maatschapvisserij – indien nodig – een beroep kunnen doen op de regeling inzake een tegemoetkoming aan werknemers. Maatschapvisserij, die voor de toepassing van de Werkloosheidswet niet langer als werknemer zullen worden beschouwd, zullen echter uitsluitend komen te vallen onder de bij de Deltaschadewet getroffen bedrijfsschaderegeling.

Na het voorgaande behoeven de artikelen I en II geen verdere toelichting. Slechts zij opgemerkt, dat, anders dan in de Ziektewet en in de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering, sub *f* van artikel 4, eerste lid, van de Werkloosheidswet, het laatste onderdeel vormt, hetwelk uiteraard afgesloten wordt met een punt. Deze – uitsluitend technische – omstandigheid maakt het nodig de wijziging van artikel 4, eerste lid, onder *f*, van de Werkloosheidswet, in een afzonderlijk artikel op te nemen.

Overgangsbepalingen acht de ondergetekende niet nodig aangezien de nieuwe redactie geen invloed heeft op de lopende uitkeringen.

De bepaling, waarbij als werkgever wordt aangewezen de exploitant of mede-exploitant van het vaarttuig, kan naar de mening van de ondergetekende ongewijzigd worden gehandhaafd. De arbeidsverhouding van maatschapvisserij, die zich aansluiten bij het Sociaal Fonds voor de Maatschapvisserij zal immers niet langer als dienstbetrekking worden beschouwd, zodat voor hen geen aanwijzing van een werkgever kan plaatshebben. Voor maatschapvisserij, wier arbeidsverhouding ook na het van kracht worden van de voorgestelde wijziging nog als dienstbetrekking zal worden aangemerkt, is de aanwijzing als werkgever van de exploitant of mede-exploitant van het vaarttuig juist.

Volledigheidshalve moge de ondergetekende opmerken, dat één werknemersverzekering ook na aanvaarding van het onderhavige wetsontwerp nog op alle maatschapvisserij van toepassing zal blijven, t.w. de Kinderbijslagwet voor loontrekkenden. Deze wet verstoort – ook naar de mening van de visserijwereld – de verhoudingen binnen de maatschap niet wezenlijk, terwijl het uit een oogpunt van premieheffing, welke door de Belastingdienst plaatsheeft, minder wenselijk is hier een uitzondering te treffen.

*De Minister van Sociale Zaken
en Volksgezondheid,*

B. ROOLVINK.